

Bài viết tham gia Hội nghị chuyên đề: “Giải pháp nâng cao chất lượng dạy và học trực tuyến” của Trường Cao đẳng Lý Tự Trọng Thành phố Hồ Chí Minh

Tên bài viết: **“Xây dựng phương pháp học trực tuyến hiệu quả nhằm nâng cao chất lượng và năng lực học trực tuyến cho sinh viên Trường Cao đẳng Lý Tự Trọng Thành phố Hồ Chí Minh”**

Tác giả: Nguyễn Thùy Dương

Email: thuyduongnhc@gmail.com

Đơn vị công tác: Trung tâm Quan hệ doanh nghiệp – Trường Cao đẳng Lý Tự Trọng Thành phố Hồ Chí Minh

TÓM TẮT: Bài viết này xây dựng phương pháp học trực tuyến hiệu quả nhằm nâng cao chất lượng và năng lực học trực tuyến cho sinh viên Trường Cao đẳng Lý Tự Trọng Thành phố Hồ Chí Minh trong giai đoạn hiện nay.

TỪ KHÓA: Phương pháp học trực tuyến hiệu quả.

1. Đặt vấn đề

Giáo dục trực tuyến là một hình thức dạy học không còn xa lạ với chúng ta hiện nay, nhất là trong tình hình dịch bệnh Covid-19 đang ảnh hưởng nghiêm trọng đến mọi hoạt động trong cuộc sống. Các trường học và cơ sở giáo dục phải tạm dừng hình thức dạy học tập trung chuyển sang dạy học trực tuyến. Ngay cả khi không có dịch bệnh Covid-19 thì giáo dục trực tuyến cũng là một hình thức giáo dục tiên bộ, có nhiều ưu điểm. Nó được phát triển mạnh mẽ cùng với sự bùng nổ thông tin trong thời kỳ hiện tại và là một xu hướng giáo dục trong tương lai. Điều này cho thấy vai trò của giáo dục trực tuyến ngày càng trở nên quan trọng.

Ở Việt Nam, hình thức đào tạo trực tuyến đã được các cơ sở đào tạo, trong đó có Trường Cao đẳng Lý Tự Trọng Thành phố Hồ Chí Minh đưa vào thực hiện phổ biến trong giai đoạn từ năm 2019 đến nay. Trong quá trình thực hiện ngoài việc đầu tư cho việc giảng dạy thì việc xây dựng một phương pháp học trực tuyến hiệu quả là rất cần thiết.

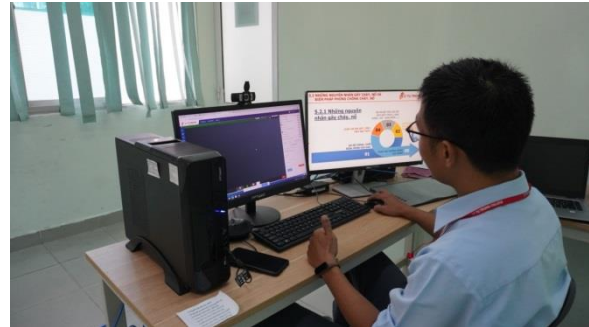
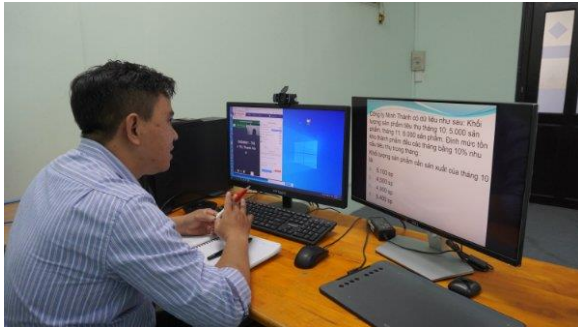
Trên các phương tiện thông tin đại chúng cũng có một số bài viết chia sẻ kinh nghiệm để học trực tuyến hiệu quả, tuy nhiên đa phần các bài viết dành cho những đối tượng học sinh phổ thông, lớp học dạng E-learning, giảng viên và người học không có sự tương tác đồng thời.

2. Nội dung

2.1. Khái niệm về học trực tuyến

Trong giáo dục trực tuyến, có một số khái niệm liên quan đến bài viết cần làm rõ:

- *Dạy học trực tuyến* là hoạt động dạy học thông qua phần mềm ứng dụng trên môi trường Internet, đảm bảo giáo viên và học sinh tương tác đồng thời hoặc không đồng thời trong quá trình dạy học [1].

Ảnh minh họa: Giảng viên Trường Cao đẳng Lý Tự Trọng Thành phố Hồ Chí Minh trong giờ dạy online

- *Học trực tuyến* được quan niệm là học diễn ra một phần hoặc toàn bộ khóa học thông qua internet. (theo báo cáo của Trung tâm Công nghệ giáo dục – Bộ Giáo dục Hoa Kỳ [2])

- Một quan niệm khác về học trực tuyến: *học trực tuyến* là hình thức học tập với sự hướng dẫn của giáo viên chủ yếu thông qua internet, bao gồm các phần mềm để cung cấp môi trường học tập có cấu trúc và ở đó, học sinh và giáo viên tách biệt nhau về mặt địa lý. (theo Tài liệu Hướng dẫn lập kế hoạch cho học tập kết hợp và trực tuyến [3] của Trường học ảo Michigan).

Trong hai khái niệm về *học trực tuyến* thì quan niệm của trường học ảo Michigan đầy đủ hơn.

Ảnh minh họa

2.2. Ưu, nhược điểm của phương pháp học trực tuyến

2.2.1. Ưu điểm

Tuy không thay thế được phương pháp giáo dục truyền thống, nhưng giáo dục trực tuyến dần được xem là một hình thức bổ sung tích cực cho giáo dục truyền thống. Học trực tuyến có một số ưu điểm không thể phủ nhận được (ở đây chỉ trình bày ưu điểm của việc học trực tuyến):

- *Giảm thiểu chi phí đi lại, tiết kiệm được thời gian* do giảm được thời gian di chuyển. Trong thời điểm hiện tại thì việc không tiếp xúc đông người cũng làm giảm nguy cơ lây bệnh truyền nhiễm;

- *Có thể học mọi lúc mọi nơi*: người học có thể truy cập vào các lớp học trực tuyến tại bất kỳ nơi đâu: ở nhà, trên xe buýt, quán coffee hay các địa điểm mạng internet công cộng... và vào bất kỳ thời gian nào thích hợp khi người học muốn cũng có thể xem lại nội dung bài giảng cho đến khi nắm vững kiến thức, vì bài giảng được giảng viên lưu lại;

- *Việc học trở nên linh hoạt hơn*: có thể học qua điện thoại di động thông minh (Smart phone), laptop, máy vi tính.... Người học có thể chủ động về thời gian cũng như phương tiện để tiếp cận lớp học trực tuyến;

- *Không bị ảnh hưởng bởi các học viên khác*, hoàn toàn độc lập và tự do trong quá trình học;

- *Chất lượng kiến thức hoàn chỉnh* và được lưu trữ có thể tra cứu lại bất cứ khi nào;

- *Không bị giới hạn về thời gian học*, cường độ học, khoảng cách địa lý...

2.2.2. Nhược điểm

Bên cạnh những ưu điểm thì học trực tuyến cũng tồn tại một số nhược điểm:

- *Phụ thuộc vào công nghệ*

Do học trực tuyến là hình thức học thông qua internet nên đòi hỏi phải có đầy đủ phương tiện như máy tính, smart phone... có cấu hình đủ mạnh để cài đặt những phần mềm học tập trực tuyến; phải có đường truyền internet ổn định để có thể đảm bảo kết nối không bị gián đoạn. Vì vậy, không phải bất cứ học sinh nào cũng có đủ điều kiện để tiếp cận với phương pháp học trực tuyến, nhất là những học sinh ở vùng sâu, vùng xa.

Ngay cả khi đã có đầy đủ phương tiện, điều kiện học trực tuyến thì đối với người lớn tuổi, việc tiếp cận công nghệ để học trực tuyến cũng có phần hạn chế hơn.

Do đó những sinh viên lớn tuổi cần phải có sự hướng dẫn sử dụng công nghệ thông tin một cách kỹ càng hơn.

Đối với lớp học có sĩ số đông thì một lượng lớn sinh viên tiếp cận lớp học cùng lúc sẽ gây làm cho đường truyền tín hiệu kém, chất lượng hình ảnh, âm thanh không đảm bảo được việc truyền tải nội dung bài giảng.

- *Các môn học thực hành không thực sự hiệu quả*

Trong đào tạo, việc đào tạo thực hành đóng vai trò chủ chốt để hình thành kỹ năng nghề nghiệp cho người học, tuy nhiên nếu sử dụng hình thức học trực tuyến thì người học sẽ không được trực tiếp thực hành trên các thiết bị máy móc thực tế dẫn đến không thể hình thành kỹ năng nghề nghiệp hoàn thiện được. Do đó các môn học thực hành không nên áp dụng hình thức đào tạo trực tuyến.

Ảnh minh họa: Sinh viên Trường Cao đẳng Lý Tự Trọng Tp. Hồ Chí Minh trong giờ thực hành

- *Đòi hỏi sự tự giác, tích cực rất lớn từ người học*

Do môi trường học trực tuyến là môi trường tự do, riêng tư, việc tương tác giữa các sinh viên và giảng viên phần nào bị hạn chế; áp lực dành cho việc học không nhiều như ở trong lớp học trực tiếp vì thế dẫn đến sự thiếu động lực học tập ở người học, không kích thích được sự chủ động và sáng tạo của người học. Nếu người học không tự giác, tích cực thì phương pháp này không phát huy được tác dụng.

Vì thế, nếu muốn học thật tốt thì người học phải có tinh thần tự giác, nó quyết định trực tiếp đến hiệu quả của hình thức học trực tuyến. Người học phải có quyết tâm học tập cao, để không bị cám dỗ bởi những trò chơi hay sự tác động của các yếu tố

bên ngoài. Đừng vì không trực tiếp tiếp xúc giảng viên mà lơ là việc học, bỏ buổi học chỉ vì "lười biếng".

Sự tương tác bị hạn chế, có thể tạo nên sự cô lập xã hội

Đối với một lớp học trực tuyến với số lượng người học lớn thì sự tương tác của giảng viên với từng sinh viên là hạn chế, khó kiểm soát được các hoạt động của sinh viên và việc truyền cảm hứng học tập trong lớp học trực tuyến sẽ khó mà đạt được;

Đối với sinh viên, việc tương tác với giảng viên và các người học khác cũng bị hạn chế. Quá trình học trực tiếp ngoài việc tiếp thu kiến thức thì việc gặp gỡ trao đổi, kết nối giữa các sinh viên với nhau cũng góp phần mở rộng thêm kiến thức, rèn luyện kỹ năng giao tiếp, giải tỏa những cảm xúc tiêu cực trong cuộc sống. Điều này khiến cho họ cảm thấy bị cô lập.

Tâm lý bị cô lập xã hội này và việc thiếu giao tiếp thường xuyên dẫn đến căng thẳng, lo lắng và suy nghĩ tiêu cực hoặc có thể dẫn tới trầm cảm, khả năng ra quyết định kém... ảnh hưởng tới sức khỏe tâm thần của một bộ phận người học, về lâu dài sẽ ảnh hưởng tới xã hội.

Vì vậy, cần phối hợp hình thức giáo dục trực tuyến với hình thức giáo dục truyền thống, trực tiếp.

Ảnh minh họa (nguồn: Internet)

- *Khó kiểm soát gian lận khi đánh giá*

Việc đánh giá người học trong giáo dục trực tuyến chưa thực sự kiểm soát được sự gian lận, sinh viên có thể bật/tắt camera trong quá trình học/kiểm tra, lấy lý do đường truyền... để có thể gian lận trong việc điểm danh; trong việc kiểm tra, đánh giá, có thể sao chép bài kiểm tra, bài tập của sinh viên khác hoặc nhờ người khác làm bài... Do đó trong giáo dục trực tuyến việc kiểm soát gian lận cũng là một nhược điểm.

- *Các vấn đề liên quan bảo mật*

Trong các phần mềm dạy trực tuyến như Zoom, Skype, Google Classroom... đều có những ưu, nhược điểm riêng, không có một phần mềm nào hoàn hảo;

Ngoài ra một số phần mềm tính bảo mật chưa cao, không có tổ chức, cơ quan nào đứng ra đảm bảo dữ liệu người dùng không bị đánh cắp;

Các vấn đề liên quan như sở hữu trí tuệ phát sinh, nội dung bài giảng cũng có thể bị sao chép dễ dàng.

2.3. Phương pháp học trực tuyến hiệu quả

2.3.1 Chuẩn bị cho việc học trực tuyến

Để học trực tuyến đạt hiệu quả cao người học cần có sự chuẩn bị tốt về các mặt sau:

Chuẩn bị tâm thế tốt

Người học phải xác định nghiêm túc đây là một phương pháp học chính thống, không nên coi học trực tuyến chỉ là phương pháp học chữa cháy trong tình hình dịch bệnh hiện tại. Và coi trọng việc chuẩn bị cho giờ học một cách tốt nhất để sẵn sàng cho việc tiếp thu kiến thức. Nếu như có cái nhìn tiêu cực hoặc coi nhẹ việc học trực tuyến sẽ dẫn tới việc học tập không thể đem lại kết quả tốt. Vì thế, cần phải có suy nghĩ tích cực và nhìn thấy được ưu điểm của phương pháp học trực tuyến. Từ đó tự tạo cho mình tinh thần chủ động, tự giác, tích cực và sự quyết tâm trong học tập.

Tạo thói quen học tập mỗi ngày với tinh thần thoải mái

Việc học tập khi trở thành thói quen sẽ giúp chúng ta cảm thấy thoải mái, không bị áp lực, cũng không trở nên lười biếng.

Ngoài việc học tập theo thời khóa biểu của trường quy định, người học nên lên mạng vào bài học mỗi ngày để học tập khi có thời gian rảnh. Tạo một thói quen tốt, đồng thời cũng giúp việc nghiên cứu kiến thức, ghi nhớ đầy đủ những thông tin cần thiết liên quan tới bài học một cách tự nhiên, thuận lợi.

Chỉ khi việc học diễn ra mỗi ngày mới giúp việc nhắc lại kiến thức, bổ sung thêm kiến thức mới được liên tục. Học tập liên tục chắc chắn giúp ích rất nhiều cho việc ghi nhớ đầy đủ các thông tin và các kiến thức cần thiết.

Chuẩn bị về thiết bị, dụng cụ học tập

Một vấn đề nữa cần chuẩn bị tốt đó là chuẩn bị cho mình một phương tiện học trực tuyến tốt nhất có thể. Vì học trực tuyến sử dụng mạng internet nên người học cần chuẩn bị phương tiện học tập là máy vi tính hoặc điện thoại có kết nối internet với đường truyền ổn định. Trước khi học cần cài đặt phần mềm học trực tuyến do trường và giảng viên hướng dẫn. Cần thực hiện chạy thử chương trình và sử dụng cho thành thạo;

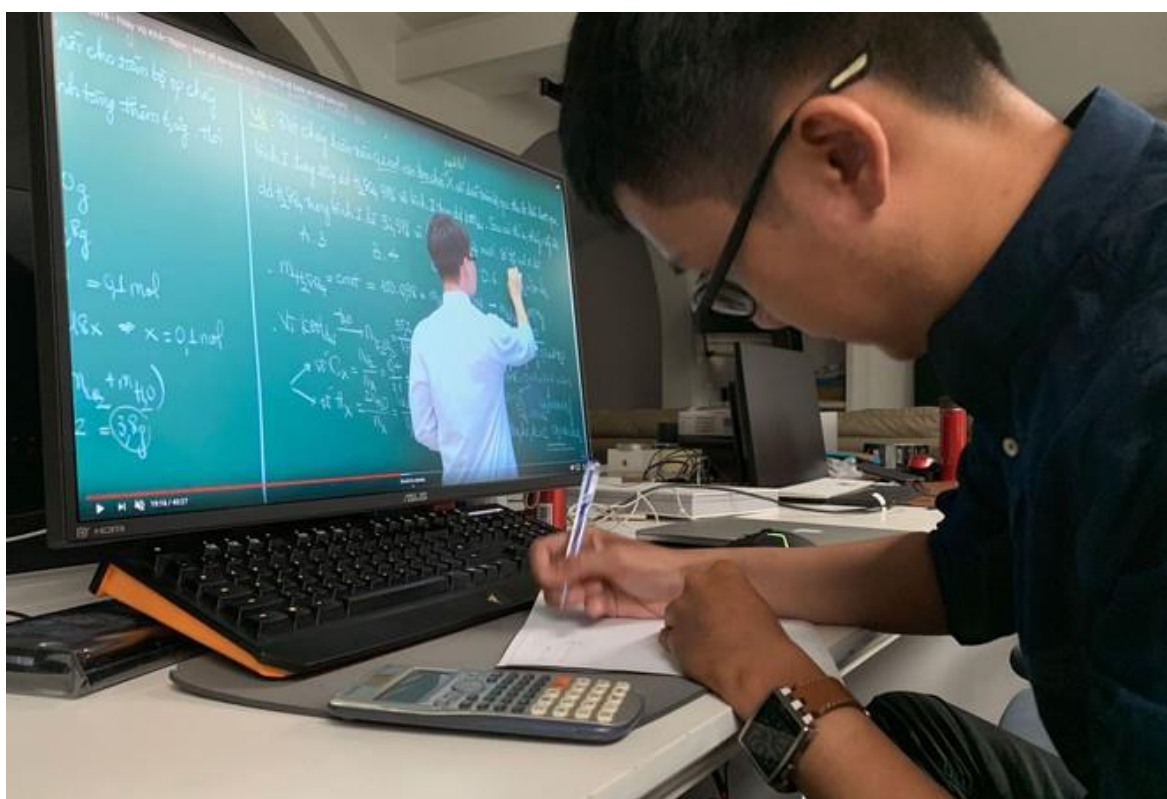
Trước khi vào môn học cần chuẩn bị tài liệu, giấy, bút, dụng cụ học tập để ghi chép những nội dung cần thiết;

2.3.2. Bố trí nơi học trực tuyến

Chọn nơi học tập ở chỗ riêng tư, yên tĩnh, để có thể tập trung, tiếp thu bài học tốt nhất và không ảnh hưởng tới lớp học trực tuyến;

Nơi học trực tuyến cũng cần bố trí bàn ghế ngồi phù hợp, đủ ánh sáng để thuận tiện cho việc ghi chép và không bị ảnh hưởng xấu đến sức khỏe lâu dài của người học;

Trong khi học tập cần có trang phục phù hợp với môi trường học tập tạo nên sự nghiêm túc trong hoạt động học và tinh thần học tập giống như học tập trung trên lớp.

Ảnh minh họa (nguồn: Internet)

2.3.3. Tìm bạn học trực tuyến cùng

Khi học bằng hình thức trực tuyến, người học có thể tìm cho mình những bạn cùng học để nâng cao tinh thần và có thể hỗ trợ lẫn nhau, bổ sung cho kiến thức cho nhau, cùng nhau hoàn thiện bài học.

Việc thành lập những nhóm bạn học có chung mục tiêu học tập, gần nhau về địa lý cũng rèn luyện thêm kỹ năng làm việc nhóm, tuy nhiên việc học theo nhóm cũng cần chọn lọc đúng đối tượng, tránh tụ tập nói chuyện gây mất tập trung trong giờ học.

2.3.4. Lên kế hoạch học trực tuyến, xác định mục tiêu học tập

Cũng giống như hình thức học tập trung, học trực tuyến cũng đòi hỏi người học phải có kế hoạch cụ thể. Việc học tùy tiện theo cảm hứng sẽ dẫn đến tạo thói quen xấu làm cho hiệu quả học tập không cao.

Vì vậy, dù học trực tuyến hay làm bất cứ công việc nào cũng cần phải lên kế hoạch, xác định mục tiêu và nghiêm túc thực hiện kế hoạch đặt ra thì sẽ thu được kết quả tốt nhất.

2.3.5. Nghiên cứu nội dung bài học mới, chủ động làm bài tập

Các bài tập về nhà do giảng viên giao và kiến thức các bài học cũ cần được hoàn thành, củng cố, ghi nhớ trước khi bước vào giờ học tiếp theo. Nội dung bài học mới người học cũng cần nghiên cứu trước. Thực hiện nghiêm túc bước này người học sẽ chủ động tiếp thu kiến thức và ghi nhớ được nội dung bài học một cách dễ dàng hơn.

Ngoài ra, việc làm bài tập cũng giúp người học rèn luyện thêm kỹ năng hiểu nhanh, phản ứng nhanh thành thạo hơn dù thầy cô không thể kiểm tra bài tập về nhà như ở trường.

2.3.6. Ghi chép

Trong quá trình học trực tuyến, việc ghi chép những kiến thức, những vấn đề cần chú ý, những khía cạnh bản thân thấy cần thiết sẽ là dữ liệu quý, là thông tin vô cùng hữu ích để ghi nhớ nội dung bài học.

Thông qua việc ghi chép mỗi người có thể lưu lại, ghi chú lại những thông tin chính, bổ ích. Do đó, nên chuẩn bị giấy viết để có thể ghi lại những nội dung chính và những phần trọng bài học được các giảng viên nhấn mạnh.

2.3.7. Tích cực tương tác

Khi tham gia học trực tuyến, người học có thể tương tác trực tiếp với giảng viên để được giải đáp những thắc mắc trong bài học;

Việc trao đổi nhóm, học tập nhóm hoàn toàn có thể thực hiện được dễ dàng. Nhiều tính năng được hỗ trợ giúp người học có thể liên lạc, cùng trao đổi và thảo luận với nhau.

Trong khi học sinh viên cũng có thể thảo luận cùng với các sinh viên khác của lớp qua ứng dụng học trực tuyến hoặc có thể trao đổi trên các diễn đàn học tập, facebook, zalo...

Với việc cần tiếp thu một lượng lớn kiến thức trong một giờ học, tích cực tương tác cũng giúp cho giờ học không nhàm chán, kiến thức được tiếp thu một cách dễ dàng hơn.

3. Kết luận

Trên đây đã phân tích chi tiết những ưu nhược điểm của phương pháp giáo dục trực tuyến, từ đó xây dựng nên một phương pháp học trực tuyến có thể khắc phục được những nhược điểm của phương pháp học này. Nếu sinh viên thực hiện đầy đủ, nghiêm túc các bước của phương pháp thì hiệu quả của việc học trực tuyến sẽ được nâng cao. Tùy từng điều kiện và cách học của mỗi người khác nhau nên việc học có thể thay đổi linh hoạt để mỗi cá nhân tiếp thu kiến thức một cách tốt nhất.

Tài liệu tham khảo

- [1] Dự thảo Thông tư Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020) *Ban hành Quy định quản lý tổ chức dạy học trực tuyến đối với các cơ sở giáo dục phổ thông và cơ sở giáo dục thường xuyên.*
- [2] U.S. Department of Education, Office of Educational Technology (2010). *Understanding the Implications of Online Learning for Educational Productivity.*
- [3] Michigan virtual school, *Planning Guide for Online and Blended Learning.*
- [4] Phan Thị Bích Lợi, Nguyễn Thị Kiều Oanh (tháng 11/2020), *Một số mô hình giáo dục trực tuyến trên thế giới và đề xuất cho Việt Nam*, Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam số 35 trang 60, 61, 62, 63, 64;
- [5] Nguyễn Luận (09/03/2020), <https://kinhtemoitruong.vn/nhung-cach-de-hoc-truc-tuyen-hieu-qua-giua-dai-dich-covid-19-14701.html>, Cơ quan ngôn luận của Trung ương hội Kinh tế Môi trường Việt Nam
- [6] Phạm Minh (02/3/2021), <https://giaoduc.net.vn/giao-duc-24h/day-truc-tuyen-bang-phan-mem-mien-phi-hieu-qua-dau-ra-bo-giao-duc-can-ho-tro-post215854.gd>, Tạp chí điện tử Giáo dục Việt Nam

Thành phố Hồ Chí Minh, ngày 09 tháng 3 năm 2021

Người viết

Nguyễn Thùy Dương